

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

**РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:**
Львів, Ринок 10, II. пош.
Кенто пош. нмз. 143.322.
Адреса для телеграм:
«Діло» Львів.
Гол. Редактор приймає
від 11—12 год. передноч.
Рубіжнісі на застатку.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в криву 4/30 ал.
ЗА ГРАНИЦЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр.,
Італії 7/30 ал., Німеччині 7/30
ал., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к. Руму-
нії 130 лей, Болгарії 7/30
ал., Австрії 7/30 ал., Японії
японськ. 1 дол.

**В справі оголо-
шень звертатися
до Адміністрації.**
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
20 сот.

Школи для меншостей в Румунії.

З тою хвилею, як румунська держава вийшла в своє посліднє Банат, Семигород і Буковину, потерпіло сильно церковне майно національних меншостей. Це сталося на основі закону в земельній справі, що просто конфіскував усі ді добрі. Закон установив як норму при купні цих маєтків змішну ціну з 1913 р., так, що власникам призначено ледви двадцять часті їх вильнійної вартості, і то не готівкою, а облігаціями державної ренти, які можна буде згрозешити Бог зна коли.

Одначе на цьому не припинилася система руйни і нищення всього, що так чи інакше підходить під назву національних меншостей. Особливо завзята боротьба ведеться гут проти культурних цінностей нац. меншостей. Румунська влада приложила сокиру до самого кореня дерева, а саме до конфесійних шкіл, щоб цих носіїв культури знищити до чиста. Це сама влада, що звичайно зраховує неповажливості й дезорганізації, виваляє в своїй атаці проти конфесійних шкіл подвійну, до найменших подробиць продуману систему.

Спершу найітніше школи нац. меншостей в неможливому положенні через різні розпорядки влади, які годі було виконати. Огже передовсім заборонено старі шкільні підручники, на місце яких не дозволено на ніякі зони. Далше влада стала домагатися від учителів гімназій, щоб вони негайно вели навчання у румунській мові, не лишачучи часу й не даючи змоги їм самим навчитися ті мови, хоч нового шкільного закону тоді ще навіть не внесено ні в парламенті ні в сенаті. З одного дня на другий греба було змінити в коріні шіле навчання на зразок старої Румунії, хоч загально відомо, що шкільництво в новій Румунії було поставлено без порівняння значно вище. Всі ці розпорядки переведено в життя чисто драконськими методами.

А потім прийшли шкільні інспектори, самі креатури міністра освіти Ангелезена. Вони вели свої слідства при допомозі свого роду інквізицій, щоб тільки ствердити, які школи не перевели тих неможливих розпорядків. Найменша дрібничка вистарчала, щоб школа дістала упоминення. Конвенції такого упоминення є те, що за третім разом таку школу просто замикають. Досі замкнено вже таким чином різні школи, не повидомлюючи церковної єрархії хоч би про один випадок такого замкнення.

Після тих частинних, міністерських розпорядків вийшли ославлені розпорядки міністра освіти Ангелезена. Іх треба вважати предтечами планованого ним законопроєкту в шкільній справі, що його він заповів «в інтересі консолідації», а в дійсності а тою самою метою, щоб ціле шкільництво в Румунії зробити апаратом румунізації. Очевидно — вигляд акційності буде збереження, оскільки для загранич оуло надто ризичним, як би ви школи нац. меншостей або хоч би тільки часті їх нараз замкнути. Ні,

все робиться під плащиком дозволеного, легального.

Такий характер мають шкільні розпорядки міністра Ангелезена. Вони вимагають від учителя, що майже не має змоги навчитися румунської мови, щоб він викладав тижнево 12—16 годин у шій мові. Діти, школярі і приватні учні іншої релігії можуть ходити тільки до тої конфесійної школи, яку веде їх церковна громада. Але якщо влада таку школу замкне, тоді батьки обов'язані посидати діти до румунської школи. Таким чином поля навчання стає зовсім ілюзоричною. Це система веде, розуміється, тільки до того, що цілу низку шкільних будинків засеквестровано і багато шкіл замкнено. А наслідком цього не мало учителів страпило свій щоденний хліб. При токою до замкнення шкіл є ніби то й ірредентизм, навіть там, де дотичні державні функціонари дуже добре знають, що шкільний ірредентизм це тільки — *causa alienata*.

В одному тільки Семигороді відібрано 7 католицьких гімназій та інтернатів, одну вищу реальну школу, 25 виділових шкіл, промислові школи і одну земельну полісілість з 24.000 катастральними моргами. З вищих шкіл знесено духовний семінар Піяристів і такий же семінар Премонстратенців. Замкнено також торговельну академію у Клязенбургу й учительські семінарії у Клязенбургу й Германштадті.

Подібних даних і цифр з Бзату, Буковини, Бессарабії й одної частини Семигороду не маю. Але мене впевняли, що цифри є десять разів більші. Таким робом положення школи нац. меншостей в Румунії є дуже сумне, а про її будучність можна думати тільки з великим сумом.

Д-р Фріц Вірц.
Гага (Голандія).

З польських справ.

Польща склала офіційно заяву, через свого посла в Парижі, мін. закр. справ Бріанові, що хоче мати в Раді Ліги Націй постійне місце.

Міністр освіти заперечує факти інтерпеліції соціалістичних послів, що в кураторії шкільної округи у Львові панує партійний дух.

295 мільонів дефіциту за минулий рік уряд покрив а т. за. надзвичайних доходів.

Обійник щодо прав підданства національних меншостей на решті вислало м-ство внутрішніх справ до воєвідств.

Радянський уряд звернувся через польського посла в Москві офіційно до польського з пропозицією почати торговельні переговори. Польський уряд згодився на це.

З партії «Визволення» виступили нові члени: Замчаловський та Ду-бровський, заявивши, що хочуть «діяти». Приготувалися нова «список».

Представники Беннерс Тресту вийшли з Польщі, а збавши матеріал щодо можливості розкрити тютюнового монополію. Ні підстав іх справознавця, американська централь звернулася до польського уряду з реальними пропозиціями.

Львів і Краків, згідно з постановою скарбової соймової комісії, матимуть право брати ще рік року самостійний споживчий податок.

Страйк телефоністів почався у Варшаві. Мас він характер протесту проти звільнення касієрки, яка послужала союзу телефоністів і не виплатила підписки одній телефоністці, що до попереднього страйку не хотіла приєднатися.

Радянська Україна.

— Учительські спльзи.

Під таким заголовком міститься п. Дісовий статтю у харківських «Вісках» з 16. I. ц. р. У ній виводить один дуже характеристичний випадок з учителем і школою в с. Гнидосирівка на Полтавщині. — Є на Полтавщині — пише автор — хутір Гнидосирівка, назва, як бачите сутоукраїнська і життя в ній сутоукраїнське. Хутір невеличкий, біля 60 хат. Хутір безграмотний, письменного там не знайдеш. Була там кілька років тому школа, але згодом зачинилася. Телер знову хуторяне забажали мати школу. Районний Виконком згодився, мовляв утримання учителя а беру на себе, а помешкання, підручники й таке інше, то самі, як знаєте, діставайте. Хуторяне пішли на ці умови, наняли хату, приїхав учитель і школу відчинили. Що це за школа, прошу вважати, а найбільше прошу вважати спілку Робітос (робітників освіти), інспектури праці та котельського, а навіть і полтавського окружного Виконавчого комітету. — Як сказано, хутір погодно неграмотний, це глушина, куди культура не ступала ще ногою.

Приїздить учитель, щоб ті хати, щоб ті негри розчистити. Учитель з родиною. Ізому дають школу. Школа міститься в селянській хаті, але біда в тому, що в одній половині живуть хазяї не тільки зі своїми сварками а й з телатами, агентами, курми й гусьми. Тут же й мешкання вчителя. — Ог, яке культурне оточення має учитель у Гнидосирівці! Школа без приладдя (всього 25 читанок!) без належнє-матеріальних засобів до навчання. Чисго тобї учительська Робінзоніяда. Холодно, незатишно і в додаток цілий букет пахощів. Ставлячи учителя погіршується ще тим, що школа безбюджетова, а тому після закінчення шкільного року педдідки навіть за ту «квартиру» престануть платити. Направду, стан притий від Робінзонів. — Може, скажете, учитель малоактивний? Нічого подібного! У нас є документ, що показує «нагрудку» цього вчителя. Він має цілий вісім громадських обов'язків, а крім того він ще й учитель. Від такої кількості «нагрудок», може и хребет переломатися. Кінчить п. Дісовий свою статтю так: «Ми в нашому рамі не хочемо узагальнювати цього випадку. Можливо, що хутір

Гнидосирівка — виняток. Одначе чорті плями у нас є. Вивести їх слід. На слогів вчителя звернім увагу. Авторитет поставив високо, щоб не було ото так (за словами селян): Мабуть, чорт батька знає, що за учителі тепер, коли їх так шанують».

Справа зловинивання в київській міліції.

Скінчилися слідаство а голосній сараї про надзужиття в київській губернійській міліції. Акт облінува-зачення малює оскразу картину за-бавництва, яких київська міліція була проінята а гори до низу. До суду притягнуто 113 облінувачених, а них 64 співробітники міліції (16 партійців) та 49 приватних купців, господарів гостиниць та ресторацій. Все слідаство обіймає 23 великих аркуші машинного письма. («Вісти», з 14. I. 1926).

Пленум Української Головнауки в Києві.

Дня 22. січня почався в Києві пленум Укрголовнауки. Першого дня відбувся об'єднаний пленум державного науково-методологічного комітету і Головнауки, на якому були прочитані реферати: представника наркомату освіти УСРР. Ріпко на тему: «Завдання і шляхи науково-методологічної роботи»; проф. Савковського «Про організацію наукової роботи в вищих школах»; про «Організацію Інституту експериментальної педагогіки». Між іншими на порядку нараз стояли: справа про «науково-дослідну кафедру с.-г. механіки, про організацію науково-дослідної роботи в наркомату освіти і земельних справ і про організацію Інституту водного господарства. Як вирішено ці останні незначні важкі справи, поки що не знаємо (іза недостачі інформації цих радянських газет).

Передача ліса селянству в Могилівській округі.

В Могилів-подільській округі закінчено передачу лісів селянам. Усього передано селянам 13 тисяч десятин, що становить 26 проц. загальної площі лісів у округі. («Вісти» 16. I.)

Вбивство голови комітету неземних селян.

У селі Здрабляці на Чернігівщині вбито вистрілом з рушниці через вікно голову комезаму Макогона. «Вісти» твердять, що вбитий був великий авторитет серед селянства, за його почином переведено землерозподілення і збудовано школу. Є думка, що вбивство є цілком глумом. — Ось такі невідомі вбивства комуністів, сільсько-ріа і видаються діячі у комітетах неможливих сідчать, що класова боротьба і класова зриваються на селі насправду зростають і поглиблюються.

По широкому світі.

Англійсько-італійські договори подання на підставі порозуміння з італійським послом в Лондоні і мін. скарбу Черчилем.

Міністерство військових комісія залишається надати в Берліні, наслідок співрозуміння між Фріца

